

CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII LEGILOR ÎN ROMÂNIA

Nicolae GRĂDINARU,
doctor în drept

SUMMARY

In our system of constitutional law the control of laws constitutionality is exercised by a jurisdictional body especially established for that purpose, the Constitutional Court; the control can be achieved both before the law promulgation, following an almost purely political complaint – the only exception is the Ombudsman - and after the law promulgation when – by stating the same single exception of the Ombudsman that may refer directly to the Constitutional Court - is made only by way of exception.

The control of law constitutionality represents – as shown above – the main task of the Constitutional Court but not its only one, as we shall further analyze. The Constitutional Court's jurisdiction is governed by Article 146 of the Constitution whose provisions are incorporated and developed in Chapter III of Law no. 47/1992.

Considerații generale

Controlul constituționalității legilor este principala atribuție a Curții Constituționale în România și reprezintă activitatea organiza-tă de verificare a conformității legii cu actul fundamental. Ca instituție a dreptului constituțional, controlul cuprinde regulile privitoare la autoritățile competente a face această verificare, procedura de urmat și măsurile ce pot fi luate după realizarea acestei proceduri [1].

În sistemul român de drept constituțional, controlul constituționalității legilor este exercitat de către un organ jurisdicțional special înființat în acest scop – Curtea Constituțională. Controlul poate fi realizat atât anterior promulgării legii, în urma unei sesizări aproape exclusiv politice – excepția o reprezintă Avocatul Poporului și Înalta Curte de Casație și Justiție –, cât și după momentul promulgării legii când, cu precizarea aceleiași unice excepții a Avocatului

Poporului care poate sesiza în mod direct Curtea Constituțională, se realizează numai pe cale de excepție.

Procedura jurisdicțională constituțională

Curtea Constituțională poate fi sesizată în cazurile expres prevăzute de art. 146 din Constituție sau de legea sa organică, adică Legea nr. 47/1992 [2].

Sesizările trebuie făcute în formă scrisă și motivate.

Controlul constituționalității legii reprezintă – după cum am precizat mai sus – principala atribuție a Curții Constituționale, însă nu și singura, după cum urmează să analizăm. Competența Curții Constituționale este reglementată în art. 146 din Constituție, ale cărei dispoziții sînt reluate și dezvoltate în Capitolul III al Legii nr. 47/1992. Potrivit normelor constituționale și dispozițiilor legale, atribuțiile Curții Constituționale sînt următoarele:

a) *Controlul constituționalității*

legilor înainte de promulgare (controlul a priori)

Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori.

În vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, legea se comunică Guvernului, Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și Avocatului Poporului, și se depune la secretarul general al Camerei Deputaților și la cel al Senatului. În cazul în care legea a fost adoptată cu procedură de urgență, termenul este de două zile.

Data la care legea a fost depusă la secretarii generali ai Camerelor se aduce la cunoștință în plenul fi-

ecărei Camere, în termen de 24 de ore de la depunere. Depunerea și comunicarea se fac numai în zilele în care Camerele Parlamentului lucrează în plen.

Sesizarea făcută de parlamentari se trimite Curții Constituționale în ziua primirii ei, de către secretarul general al Camerei respective.

În cazul sesizării Curții Constituționale de unul dintre președinții celor două Camere ale Parlamentului, de parlamentari, de Guvern, de Înalta Curte de Casație și Justiție sau de Avocatul Poporului, Curtea va comunica Președintelui României sesizarea primită, în ziua înregistrării.

Dacă sesizarea s-a făcut de Președintele României, de parlamentari, de Înalta Curte de Casație și Justiție sau de Avocatul Poporului, Curtea Constituțională o va comunica, în termen de 24 de ore de la înregistrare, președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, precizând și data când vor avea loc dezbaterile.

Dacă sesizarea s-a făcut de președintele uneia dintre Camerele Parlamentului, Curtea Constituțională o va comunica președintelui celeilalte Camere, Guvernului, precum și Avocatului Poporului, iar dacă sesizarea s-a făcut de către Guvern, Curtea o va comunica președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Avocatului Poporului.

Pînă la data dezbaterilor, președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului pot prezenta, în scris,

punctul lor de vedere. Punctul de vedere al Guvernului se prezintă numai sub semnătura primului-ministru.

Dezbaterea are loc în plenul Curții Constituționale, cu participarea judecătorilor Curții, pe baza sesizării, a documentelor și a punctelor de vedere primite, afit asupra prevederilor menționate în sesizare, cît și asupra celor de care, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate.

Decizia se pronunță, în urma deliberării, cu votul majorității judecătorilor și se comunică Președintelui României. Decizia prin care se constată neconstituționalitatea legii se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru.

În cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale [3].

În conformitate cu prevederile art. 146 lit. a) teza întâi din Constituția României, “Curtea Constituțională [...] se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 50 de senatori [...]”.

Această dispoziție de ordin constituțional a fost reiterată în art.

15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, potrivit căruia: “Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori”. De asemenea, alineatele 3-5 ale art. 133 din Regulamentul Camerei Deputaților conțin norme cu privire la exercitarea dreptului de sesizare a Curții Constituționale de către deputați/senatori, înainte de promulgarea legii de către Președintele României.

Orice lege, indiferent de natura ei – organică sau ordinară, de procedura de adoptare – procedură obișnuită, de urgență sau pe calea angajării răspunderii Guvernului în fața celor două Camere ale Parlamentului –, poate fi atacată la Curtea Constituțională pentru motive de neconstituționalitate în cadrul procedurilor prevăzute de regulamentele parlamentare și Legea nr. 47/1992, republicată, cu modificările ulterioare, dar înainte de emiterea decretului de promulgare de către Președintele României.

Procedura premergătoare trimiterii legii spre promulgare este reglementată prin Legea nr. 47/1992, care stabilește, prin dispozițiile art. 15 alin. (2) și (3), următoarele: “(2) În vederea exerci-

tării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, legea se comunică Guvernului, Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și Avocatului Poporului și se depune la secretarul general al Camerei Deputaților și la cel al Senatului. În cazul în care legea a fost adoptată cu procedură de urgență, termenul este de 2 zile.

(3) Data la care legea a fost depusă la secretarii generali ai Camerelor se aduce la cunoștință în plenul fiecărei Camere în termen de 24 de ore de la depunere. Depunerea și comunicarea se fac numai în zilele în care Camerele Parlamentului lucrează în plen”.

În același sens, dispozițiile art. 133 alin. (3)-(5) din Regulamentul Camerei Deputaților prevăd că: “(3) Legea adoptată de Camera Deputaților cu privire la care Senatul s-a pronunțat ca primă Cameră sesizată ori, după caz, în calitate de Cameră decizională pentru unele prevederi, semnată de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului, se comunică, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, Guvernului, Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și Avocatului Poporului și se depune la secretarul general al Camerei Deputaților și la secretarul general al Senatului, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale. Dacă legea este adoptată în procedură de urgență, termenul este de două zile.

(4) Data la care legea adoptată a fost depusă la secretarul general

al Camerei Deputaților se comunică deputaților, în termen de 24 de ore de la depunere.

(5) După împlinirea termenelor prevăzute la alin. (3) legea se trimite, sub semnătura președintelui Camerei Deputaților, Președintelui României în vederea promulgării”.

Cu privire la modul de calcul al termenelor pe zile prevăzute de textele legale citate, Curtea Constituțională s-a mai pronunțat în jurisprudența sa, într-o cauză similară, statuînd, prin Decizia nr. 233 din 20 decembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 638 din 28 decembrie 1999, că acestea “sînt termene care privesc desfășurarea raporturilor constituționale dintre autoritățile publice și, prin urmare, în măsura în care nu se prevede altfel în mod expres, nu se calculează pe zile libere”. Dispozițiile art. 101 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora “termenele se înțeleg pe zile libere, neîntrînd în socoteală nici ziua cînd a început, nici ziua cînd s-a sfîrșit termenul”, nu sînt aplicabile în dreptul public, supus regulii în virtutea căreia termenele, în acest domeniu, se calculează pe zile calendaristice, în sensul că se include în termen și ziua în care el începe să curgă, și ziua în care se împlinește.

În cazul legilor declarate parțial neconstituționale, după punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale de către Parlament, Președintele României este obligat să promulge legea în termen de 10 zile, conform art. 77 alin. (3) din

Constituție. În cadrul acestui termen, Președintele poate promulga legea în oricare din zilele care îi stau la dispoziție, prin emiterea unui decret în temeiul art. 100 din Legea fundamentală, care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, odată cu legea.

Prin Deciziile nr. 872 și nr. 874 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010, Curtea Constituțională, cu majoritate de voturi, a constatat că dispozițiile art. 1-8 și cele din art. 10-17 din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar sînt constituționale, iar dispozițiile art. 9 din această lege sînt neconstituționale, lege adoptată în temeiul art. 114 alin. (3) din Constituția României, în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010 [4].

În conformitate cu prevederile art. 147 alin. (2) din Constituția României și ale art. 18 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, “în cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale”.

Curtea observă că decizia prin care obiecția de neconstituționalitate a fost parțial admisă are ca efect deschiderea de drept a procedurii complementare de reexa-

minare a legii de către Parlament, pentru punerea de acord a prevederilor neconstituționale cu decizia Curții Constituționale, conform art. 147 alin. (2) din Legea fundamentală. În cadrul acestei proceduri, Parlamentul poate modifica și alte prevederi legale numai dacă acestea se găsesc într-o legătură indisolubilă cu dispozițiile declarate ca fiind neconstituționale, pentru a asigura caracterul unitar al reglementării și, în măsura în care se impune, va recorela celelalte dispoziții ale legii ca și operațiune de tehnică legislativă, fără a putea aduce alte modificări de substanță legii în cauză. *Ac similibis*, a se vedea deciziile Curții Constituționale: nr. 1.177 din 12 decembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 871 din 20 decembrie 2007; nr. 872 și nr. 874 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010.

Cele două Camere ale Parlamentului, reunite în ședință comună în data de 29 iunie 2010, au pus de acord dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale cu deciziile Curții Constituționale, în sensul că prevederile art. 9 constatate ca fiind neconstituționale au fost eliminate din corpul legii, operînd, totodată, corelări de ordin legislativ între texte. În urma votului exprimat, cele două Camere au adoptat Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, “în temeiul prevederilor art. 114

alin. (3) din Constituția României, republicată, în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului și în condițiile art. 147 alin. (2), cu respectarea prevederilor art. 76 alin. (1) din Constituția României, republicată, în ședința comună din data de 29 iunie 2010”.

Angajarea răspunderii Guvernului

Pronunțîndu-se în cadrul controlului a priori asupra constituționalității unor prevederi din Legea educației naționale, adoptată în temeiul prevederilor articolului 114 alin. (3) din Constituția României, pe calea angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, Curtea Constituțională a constatat că aceasta este neconstituțională [5].

În virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, Curtea nu numai că poate, dar este singura autoritate care are dreptul și obligația de a interpreta un text constituțional ori de câte ori se impune și de a evidenția aspectele în contradicție cu Legea fundamentală.

Astfel, fără a contesta posibilitatea uzării de o asemenea modalitate de legiferare, se arată că, de vreme ce Guvernul dispunea de o majoritate sigură în Parlament, s-a folosit abuziv de angajarea răspunderii, care poate pune în pericol întreaga procedură legislativă prevăzută de Constituție. Aceasta deoarece, pe de o parte, în aceeași zi au fost adoptate, potrivit procedurii speciale, trei proiecte de

lege și, pe de altă parte, realitatea istorică demonstrează abuzul executivului de această procedură (a cincea oară în nici nouă luni calendaristice).

Curtea a constatat că Legea educației naționale contravine art. 114 din Constituție pentru următoarele rațiuni:

- Legea fundamentală a instituit trei modalități de legiferare: una firească, uzuală și care, potrivit art. 61 alin. (1) din Legea fundamentală, aparține Parlamentului ca organ „reprezentativ suprem al poporului român și unică autoritate legiuitoare a țării” și două excepționale, care aparțin Guvernului ca autoritate legislativă delegată în condițiile art. 115 ori art. 114 din Constituție.

- Aceste din urmă două posibilități de legiferare nu pot fi însă neîngrădite. În caz contrar, s-ar permite eludarea principiului fundamental al separației puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală. Dacă, referitor la procedura de adoptare de către executiv a ordonanțelor simple ori de urgență, Constituția și jurisprudența Curții au asanat eventualele neajunsuri, în ce privește legiferarea pe calea asumării răspunderii Guvernului se impun, în virtutea art. 142 din Constituție, precizări menite să cristalizeze o viziune unitară asupra acesteia.

- Angajarea răspunderii Guvernului potrivit art. 114 din Constituție reprezintă o procedură complexă, ce implică raporturi de natură mixtă, deoarece, pe de o

parte, prin conținutul său este un act ce emană de la executiv; pe de altă parte, prin efectul său, fie produce un act de legiferare, fie se ajunge la demiterea Guvernului. Așa fiind, angajarea răspunderii asupra unui proiect de lege reprezintă o modalitate legislativă indirectă de adoptare a unei legi care, neurmînd procedura parlamentară obișnuită, este practic adoptată tacit în absența dezbaterilor, Guvernul ținînd cont sau nu de amendamentele făcute. La această modalitate simplificată de legiferare trebuie să se ajungă în extremis atunci cînd adoptarea proiectului de lege în procedură obișnuită sau în procedura de urgență nu mai este posibilă, ori atunci cînd structura politică a Parlamentului nu permite adoptarea proiectului de lege în procedura uzuală sau de urgență. În speță însă nu se pune aceeași problemă, întrucît atunci cînd există o majoritate parlamentară care rezultă din faptul că partidele respective au format Guvernul, adoptarea sub forma asumării răspunderii nu era oportună, cu atît mai mult cu cît intrarea în vigoare a acestei legi nu se face imediat, ci pentru anul preuniversitar și universitar 2010-2011. În plus, Curtea constată că dezbaterile în procedura obișnuită în Parlament nu numai că ar fi fost beneficiara unor amendamente, dar ar fi permis implicarea societății civile în problema educației naționale.

De altfel, angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege urmărește ca acesta să fie

adoptat în condiții de maximă celeritate, conținutul reglementării vizînd stabilirea unor măsuri urgente într-un domeniu de maximă importanță, iar aplicarea acestora trebuie să fie imediată. Altfel, nu se justifică recurgerea de către Guvern la procedura angajării răspunderii asupra proiectului de lege.

Prin urmare, chiar dacă la prima vedere posibilitatea angajării răspunderii nu este supusă unei condiții, oportunitatea și conținutul inițiativei rămînînd teoretic la aprecierea exclusivă a Guvernului, acest lucru nu poate fi absolut, pentru că exclusivitatea Guvernului este opozabilă numai Parlamentului, și nu Curții Constituționale ca garant al supremației Legii fundamentale.

Ținînd seamă de cadrul enunțat mai sus, Curtea constată că Legea educației naționale, spre deosebire de celelalte două legi asupra cărora Guvernul și-a angajat răspunderea în aceeași zi, urmează să intre în vigoare, potrivit art. 78 din Constituție, în condițiile în care nimic nu reclama iminența unei asemenea necesități, iar toate măsurile de reorganizare a învățămîntului preuniversitar și universitar devin efective cu începerea noului an școlar. Așa fiind, dreptul Guvernului de a stabili conținutul și structura unui proiect de lege nu este absolut, el trebuind să se supună unor condiții impuse ori desprinse din realitate sau de caracterul vital al legii pentru programul său de guvernare.

A ignora astfel de limitări echi-

valează cu subminarea unui raport echilibrat între puterile Statului, negînd pînă la anihilare rolul de legiferare ca funcție principală a Parlamentului, prin minimizarea conceptului de reprezentativitate, întrucît numai senatorii și deputații ca deținători de funcții publice alese reprezintă poporul, fiind deci, potrivit art. 69 alin. (1) din Constituție, în serviciul acestuia.

De asemenea, potrivit art. 73 alin. (3) lit. n) din Legea fundamentală, organizarea generală a învățămîntului se reglementează prin lege organică.

Așa fiind, Curtea consideră că ocolirea procedurii de examinare și dezbateri a proiectului de lege, atît în cadrul comisiilor de specialitate, cît și în plenul fiecărei Camere a Parlamentului, potrivit competențelor stabilite de art. 75 din Constituție și recurgerea la angajarea răspunderii asupra unui proiect de lege, nu-și găsește o motivare în sensul celor arătate.

Nici simpla prezență a domeniului referitor la educația națională în cadrul obiectivelor de guvernare nu justifică înlăturarea acestor criterii, cu atît mai mult cu cît Guvernul, ca deținător al dreptului de inițiativă legislativă în acord cu dispozițiile art. 74 din Constituție, putea uza de această procedură compatibilă cu necesitatea mediată de atingerea obiectivelor, care, de altfel, au fost asumate de Parlament cu prilejul acordării votului de încredere în acord cu prevederile art. 103 din Legea fundamentală.

În concluzie, pentru a nu fi catalogată drept o procedură de nesocotire a rațiunilor ce au stat la baza edictării dispozițiilor art. 114 din Constituție, angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege nu poate fi făcută oricând, oricum și în orice condiții, deoarece această modalitate de legiferare reprezintă, într-o ordine firească a mecanismelor statului de drept, o excepție [6].

b) *Verificarea constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției*

Înainte de sesizarea Parlamentului pentru inițierea procedurii legislative de revizuire a Constituției, proiectul de lege sau propunerea legislativă, însoțită de avizul Consiliului Legislativ, se depune la Curtea Constituțională, care este obligată ca, în termen de 10 zile, să se pronunțe asupra respectării dispozițiilor constituționale privind revizuirea [7].

La primirea proiectului de lege sau a propunerii legislative, președintele Curții numește un judecător-raportor și stabilește termenul de judecată.

Curtea Constituțională se pronunță asupra proiectului de lege sau a propunerii legislative cu votul a două treimi din numărul judecătorilor.

Decizia Curții se comunică celor care au inițiat proiectul de lege sau propunerea legislativă ori, după caz, reprezentantului acestora.

Proiectul de lege sau propunerea legislativă se prezintă Parla-

mentului numai împreună cu decizia Curții Constituționale.

În termen de 5 zile de la adoptarea legii de revizuire a Constituției, Curtea Constituțională se pronunță, din oficiu, asupra acesteia.

Decizia prin care se constată că nu au fost respectate dispozițiile constituționale referitoare la revizuire se trimite Camerei Deputaților și Senatului, în vederea reexaminării legii de revizuire a Constituției, pentru punerea ei de acord cu decizia Curții Constituționale.

c) *Controlul constituționalității tratatelor sau a altor acorduri internaționale*

Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității tratatelor sau a altor acorduri internaționale înainte de ratificarea acestora de Parlament, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori.

Dacă sesizarea s-a făcut de președintele uneia dintre Camerele Parlamentului, Curtea Constituțională o va comunica Președintelui României, președintelui celeilalte Camere, precum și Guvernului.

Sesizarea făcută de parlamentari se înregistrează, după caz, la Senat sau la Camera Deputaților și se trimite Curții Constituționale, în ziua primirii ei, de către secretarul general al Camerei respective.

Curtea Constituțională comunică sesizarea Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Pînă la data dezbaterilor în plenum Curții Constituționale, Președintele României, președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul pot prezenta, în scris, punctele lor de vedere.

Dezbaterea asupra constituționalității tratatului sau a acordului internațional are loc în plenul Curții Constituționale, pe baza sesizării, a documentelor și a punctelor de vedere primite, atât asupra prevederilor menționate în sesizare, cât și asupra celor de care, în mod necesar și evident, acestea nu pot fi disociate.

Decizia se pronunță, în urma deliberării, cu votul majorității judecătorilor și se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

În cazul în care constituționalitatea tratatului sau a acordului internațional a fost constatată potrivit art. 146 lit. b) din Constituție [8], acesta nu poate face obiectul unei excepții de neconstituționalitate. Tratatul sau acordul internațional constatat ca fiind neconstituțional nu poate fi ratificat.

d) *Controlul constituționalității regulamentelor Parlamentului*

În cadrul controlului *a posteriori*, efectuat de către Curtea Constituțională, un loc distinct îl constituie controlul constituționalității regulamentelor parlamentare [9].

Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului, a hotărîrilor plenului Camerei Deputaților, a hotărîrilor plenului

Senatului și a hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori.

În cazul în care sesizarea se face de parlamentari, ea se trimite Curții Constituționale de către secretarul general al Camerei din care aceștia fac parte, în ziua depunerii, iar Curtea Constituțională o va comunica, în termen de 24 de ore de la înregistrare, președinților celor două Camere, cu precizarea datei când va avea loc dezbaterea.

Până la data dezbaterii, președinții Camerelor pot comunica punctul de vedere al birourilor permanente.

Dezbaterea are loc în plenul Curții Constituționale, pe baza sesizării și a punctelor de vedere primite.

Decizia se pronunță cu votul majorității judecătorilor Curții și se aduce la cunoștință Camerei al cărei regulament a fost dezbătut.

Dacă prin decizie se constată neconstituționalitatea unor dispoziții ale regulamentului, Camera sesizată va reexamina, în termen de 45 de zile, aceste dispoziții, pentru punerea lor de acord cu prevederile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile din regulament declarate neconstituționale sînt suspendate. La expirarea termenului de 45 de zile, dispozițiile regulamentare declarate neconstituționale își încetează efectele juridice.

e) *Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial* (controlul a posteriori sau posterior).

Controlul posterior realizat pe calea ridicării unei excepții de neconstituționalitate este strîns legat de soluționarea unui litigiu de către o instanță de judecată sau de arbitraj comercial. Excepția de neconstituționalitate poate să privească o lege sau o ordonanță, ori o dispoziție dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare care are legătură cu soluționarea cauzei în orice fază a litigiului și oricare ar fi obiectul acestuia.

Finalitatea controlului concret și subiectiv de constituționalitate exercitat pe calea excepției vizează, pe de o parte, eliminarea normelor neconstituționale din sistemul legislativ și, pe de altă parte, protecția efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale, cu păstrarea echilibrului între interesul public și cel privat [10].

Curtea Constituțională decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe, ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare,

Excepția poate fi ridicată la cererea uneia dintre părți sau, din oficiu, de către instanța de judecată ori de arbitraj comercial. De asemenea, excepția poate fi ridicată de procuror în fața instanței de judecată, în cauzele la care participă.

Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.

Sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți. Dacă excepția a fost ridicată din oficiu, încheierea trebuie motivată, cuprinzând și susținerile părților, precum și dovezile necesare. Odată cu încheierea de sesizare, instanța de judecată va trimite Curții Constituționale și numele părților din proces cuprinzînd datele necesare pentru îndeplinirea procedurii de citare a acestora.

Pe perioada soluționării excepției de neconstituționalitate judecarea cauzei se suspenda, dar această prevedere a fost abrogată prin Legea nr. 177/2010 [11], astfel că judecarea cauzei continuă de instanța sesizată, iar dacă excepția de neconstituționalitate este admisă de Curtea Constituțională, hotărîrea instanței dată în cauza respectivă este supusă revizuirii potrivit art. 322 pct.10 din Codul de procedură civilă, care dispune că, dacă, după ce hotărîrea a devenit definitivă, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarînd neconstituțională legea. Ordonanța ori o dispoziție dintr-o lege sau dintr-o ordonanță care a făcut obiectul acelei excepții, ori

alte dispoziții din actul atacat, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate de prevederile menționate în sesizare.

Dacă excepția este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor menționate, respinge printr-o încheiere motivată cererea de sesizare a Curții Constituționale, încheierea poate fi atacată numai cu recurs la instanța imediat superioară, în termen de 48 de ore de la pronunțare. Recursul se judecă în termen de 3 zile.

Primind încheierea, președintele Curții Constituționale va desemna judecătorul-raportor și va comunica încheierea prin care a fost sesizată Curtea Constituțională președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, indicându-le data pînă la care pot să trimită punctul lor de vedere. Prevederile art. 17 alin. (2) se aplică în mod corespunzător [12].

Judecătorul desemnat ca raportor este obligat să ia măsurile necesare pentru administrarea problemelor la data judecării.

Judecata are loc la termenul stabilit, pe baza actelor cuprinse în dosar, cu înștiințarea părților și a Ministerului Public.

Participarea procurorului la judecată este obligatorie.

Părțile pot fi reprezentate prin avocați cu drept de a pleda la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe, ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță

în vigoare este definitivă și obligatorie.

În caz de admitere a excepției, Curtea se va pronunța și asupra constituționalității altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate prevederile menționate în sesizare.

Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sînt suspendate de drept.

Deciziile pronunțate se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și instanței care a sesizat Curtea Constituțională.

În cazul în care la data comunicării deciziei Curții Constituționale cauza se află pe rolul altui organ judiciar, instanța comunică acestuia decizia.

Controlul constituționalității moțiunii de cenzură

Pronunțîndu-se în cadrul controlului a posteriori, Curtea Constituțională a statuat ca inadmisibilă sesizarea grupurilor parlamentare ale Partidului Democrat-Liberal pentru constatarea neconstituționalității moțiunii de cenzură cu titlul “11 împotriva României”, inițiate de 123 de deputați și senatori ai grupurilor parlamentare ale PNL, UDMR și PSD + PC.

Atribuțiile Curții Constituționale sînt prevăzute în art. 146 din Constituția României și în art. 11 din Legea nr. 47/1992. Competența Curții Constituționale este reglementată limitativ, Curtea nefiind abilitată să îndeplinească alte atribuții decît cele stabilite prin Constituție și prin legea sa de organizare și funcționare. Controlul constituționalității moțiunilor de cenzură nu intră în atribuțiile Curții Constituționale.

Prevederile art. 146 lit. c) din Constituție și ale art. 11 lit. c) și art. 27–28 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, invocate de autorii sesizării de neconstituționalitate în susținerea sesizării, nu justifică exercitarea de către Curtea Constituțională a controlului constituționalității moțiunilor de cenzură, deoarece textele menționate se referă explicit la controlul asupra regulamentelor Parlamentului și nu asupra actelor juridice de aplicare a acestora [13].

f) Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicate de Avocatul Poporului

Curtea Constituțională hotărăște asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate direct de Avocatul Poporului privind constituționalitatea unei legi sau ordonanțe, ori a unei dispoziții dintr-o lege sau ordonanță în vigoare [14].

Pronunțîndu-se în cadrul controlului a posteriori, Curtea Constituțională [15] a admis excepția de neconstituționalitate ridicată direct de Avocatul Poporului și a

constatat că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 230/2008 pentru modificarea unor acte normative în domeniul pensiilor din sistemul public, pensiilor de stat și al celor de serviciu este contrară art. 115 alin. (6) din Constituție.

Prin dispozițiile cuprinse în ordonanță se interzicea cumulul pensiei cu veniturile realizate dintr-o activitate profesională desfășurată în cadrul autorităților și instituțiilor publice și, corelativ, se impunea obligația persoanelor aflate în situația menționată de a opta pentru pensie ori pentru veniturile realizate din activitatea profesională, altfel spus, de a renunța la pensie continuându-și activitatea profesională sau de a înceta activitatea profesională aducătoare de venituri și de a-și conserva pensia.

Luând în considerație prevederile art. 115 alin. (6) din Constituție, în conformitate cu care ordonanțele de urgență nu pot afecta drepturile și libertățile prevăzute în Constituție, Curtea Constituțională a constatat că prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 230/2008 sînt neconstituționale, deoarece afectează drepturile fundamentale menționate mai sus.

Totodată, Curtea a precizat că, prin constatarea neconstituționalității Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 230/2008, Guvernul nu este împiedicat să promoveze, cu respectarea principiilor neretroactivității legii, nediscriminării și egalității în drepturi și a celorlalte norme și principii

prevăzute de Constituție, măsurile necesare cu privire la cazurile și condițiile în care pensia poate fi cumulată cu veniturile realizate din muncă [16].

g) *Soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice*

Curtea Constituțională soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii.

Cererea de soluționare a conflictului va menționa autoritățile publice aflate în conflict, textele legale asupra cărora poartă conflictul, prezentarea poziției părților și opinia autorului cererii.

Potrivit art. 35 din Legea nr. 47/1992, primind cererea, președintele Curții Constituționale o va comunica părților aflate în conflict, solicitîndu-le să își exprime, în scris, în termenul stabilit, punctul de vedere asupra conținutului conflictului și a eventualelor căi de soluționare a acestuia, și va desemna judecătorul-raportor.

La data primirii ultimului punct de vedere, dar nu mai tîrziu de 20 de zile de la primirea cererii, președintele Curții Constituționale stabilește termenul pentru ședința de judecată și citează părțile implicate în conflict. Dezbaterile va avea loc la data stabilită de președintele Curții Constituționale, chiar dacă vreuna dintre autoritățile publice implicate nu respectă

termenul stabilit pentru prezentarea punctului de vedere.

Dezbaterile are loc pe baza raportului prezentat de judecătorul-raportor, a cererii de sesizare, a punctelor de vedere prezentate, a probelor administrate și a susținerilor părților.

Decizia prin care se soluționează conflictul juridic de natură constituțională este definitivă și se comunică autorului sesizării, precum și părților aflate în conflict, înainte de publicarea acesteia în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(Va urma)

Referințe bibliografice

1. Ioan Muraru, Simina Tănăsescu. *Drept constituțional și instituții politice*. București: Lumina Lex, 2002, pag. 84.
2. *Legea nr. 47/1992* privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată în M. Of. nr. 807/03.12.2010. *Hotărîrea nr. 2/2005* pentru adoptarea Regulamentului de organizare și funcționare a Curții Constituționale, publicat în M. Of. nr. 116/04.02.2005.
3. Grădinaru N. *Drept constituțional*. Pitești: Independența Economică, 2010.
4. *Decizia nr. 975/2010* a Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 568/11.08.2010.
5. *Decizia nr. 1.557/2009* a Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 40/19 ianuarie 2010.
6. Tudorel Toader, Laura Tutunaru. *Sinteze din Jurisprudența Curții Constituționale*, pe semestrul II /2009.

7. *Hotărârea nr. 6/2007* a Curții Constituționale asupra inițiativei legislative a cetățenilor de revizuire a Constituției României, privind articolul 48, publicată în M. Of. nr. 540/08.08.2007. Curtea a constatat că inițiativa legislativă a cetățenilor de revizuire a Constituției României, privind articolul 48, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 536 din 21 iunie 2006, nu îndeplinește condițiile prevăzute de art. 150 din Constituție.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia nr. 82/2000 a Curții Constituționale privind constituționalitatea inițiativei legislative de revizuire a prevederilor art. 41 alin. (2), teza întâi din Constituție, publicată în M. Of. nr. 193/04.05.2000.

1) Constată că inițiativa legislativă privind revizuirea prevederilor constituționale ale art. 41 alin. (2), teza întâi, nu încalcă dispozițiile art. 148 din Constituție, referitoare la limitele revizuirii.

2) Constată că, în lipsa unei legi pentru reglementarea exercitării de către cetățeni a inițiativei legislative, în vigoare în perioada în care s-au întocmit, s-au semnat și s-au atestat listele de susținători, nu se poate verifica autenticitatea semnăturilor din liste, calitatea de cetățeni cu drept de vot a semnatarilor și nici dispersia teritorială a acestora, pentru a se pronunța asupra îndeplinirii condițiilor prevăzute la art. 146 din Constituție.

8. b) se pronunță asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori;

9. Vida I., op. cit. (2010), p. 78 și urm.

10. Gabriela Bogasiu, Marius Eftimie. *Excepția de neconstituționalitate*. București: Editura Hamangiu, 2010.

11. *Legea nr. 177/2010*, publicată în M. Of. nr. 672/04.10.2010.

12. 2) Punctul de vedere al Guvernului se prezintă numai sub semnătura primului-ministru.

13. *Decizia nr. 1295/2009* a Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 689/13.10.2009.

14. *Decizia nr. 353/2005* a Curții Constituționale cu privire la excepția de neconstituționalitate ridicată direct de Avocatul Poporului, referitoare la dispozițiile art. 29 alin. 4 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 693/02.08.2005. Excepție respinsă.

Decizia nr. 1 133/2007 a Curții Constituționale referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 – art. 22 din cap. III „Procedura de urmărire și judecare” din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, art. 23 și art. 24 din aceeași lege, precum și ale art. I și art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, publicată în M. Of. nr. 851/12.12.2007. Excepție ridicată de Avocatul Poporului.

Curtea

1) A admis excepția de neconstituționalitate ridicată direct de Avocatul Poporului, în temeiul art. 146 lit. d) teza a doua din Constituție, și constată că art. 16 din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2007 pentru modificarea Legii nr. 115/1999 sînt neconstituționale.

2) A respins, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială.

Decizia nr. 507/17.11.2004 a Curții Constituționale asupra sesizării de neconstituționalitate a prevederilor

art. 1 alin. (3), art. 7 alin. (5), art. 11 alin. (3), art. 13 alin. (2) și ale art. 28 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ, publicată în M. Of. nr. 1154/07.12.2004. Excepție ridicată de Avocatul Poporului, respinsă.

15. *Decizia nr. 82/2009* a Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 33/16.01.2009.

16. Tudorel Toader, Laura Tutunaru. *Sinteze din Jurisprudența Curții Constituționale*, pe semestrul I /2009.